

Ljubljana, 06. 12. 2018

Mag. Dejan Židan
Predsednik Državnega Zbora RS

**ZSSS in KSS PERGAM ob Mednarodnem dnevu človekovih pravic pozivata:
DELAVKAM IN DELAVCEM ZA OPRAVLJENO DELO PRIPADA POŠTENO
PLAČILO**

Spoštovani

V Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije (ZSSS), tako kot vsako leto, tudi letos, tokrat skupaj s KSS PERGAM, z manifestacijo obeležujemo Svetovni dan človekovih pravic. Letošnje leto v ospredje postavljamo pravico do dostojne plače za opravljeno delo ter pravico do dostojnih in pravičnih pogojev dela.

Na problematiko prenizkih plač opozarjamo že (pre)dolgo. 5. 12. 2018 smo, kot ste verjetno seznanjeni, stopili pred delodajalske organizacije in skupaj pozvali k višjim plačam, opozorili na pomen socialnega dialoga in nujnost sklepanja kolektivnih pogodb ter podprli predlagane spremembe Zakona o minimalni plači.

Tokrat se obračamo na Državni zbor in vas, predsednika Državnega zbora Republike Slovenije, in ob Svetovnem dnevu človekovih pravic ponavljamo: Delavkam in delavcem za opravljeno delo pripada pošteno plačilo!

Splošna deklaracija o človekovih pravicah, ki izhaja iz temeljne pravice do človekovega dostojanstva, opredeljuje, da ima vsakdo, ki dela pravico do *»pravične in zadovoljive nagrade, ki zagotavlja njemu in njegovi družini človeka vreden obstoj, in ki naj se po potrebi dopolni z drugimi sredstvi socialnega varstva«* kakor tudi *»da ima vsakdo, brez kakršnekoli diskriminacije, pravico do enakega plačila za enako delo«*.

Kljub temu, da je pošteno plačilo za opravljeno delo temeljna pravica delavk in delavcev, so delavci in delavke v Sloveniji za svoje delo pogosto premalo plačani, saj njihov prejemek ne zagotavlja niti osnovnih sredstev za preživetje in tako ostajajo pod pragom tveganja revščine ter na robu socialne izključenosti. Podjetja in delodajalci na plače prevečkrat gledajo le z vidika stroškov, pozabljajo pa na motivacijski, psihološko-vedenjski, strokovni in na socialni vidik plač. Plače morajo zaposlenim zagotavljati primeren življenjski standard, materialni položaj in vključenost v družbo. Delavke in delavci, ki so v času pretekle ekonomske krize nosili glavno breme krize tako z zniževanjem plač kot z izgubo zaposlitev, se danes ob ugodnih gospodarskih kazalcih, upravičeno sprašujejo, kdaj če ne sedaj, bo pravi čas za povečanje njihovih plač. Nesprejemljivo je, da se povišujejo zgolj dobički lastnikov kapitala in plače menedžerjev!

V Sloveniji se že vse od osamosvojitve gradi model povečevanja konkurenčnosti na podlagi nizkih plač. To se odraža v nizki povprečni plači in veliki zgoščenosti zaposlenih na spodnjem delu plačne distribucije. Zaradi tega ima v Sloveniji kar 2/3 zaposlenih plačo nižjo od slovenskega povprečja (1.626,95 evrov bruto oziroma 1.062 evrov neto), 50% zaposlenih pa manj od 1.400 evrov bruto (oziroma 943 evrov neto).

Tudi ukrepi ekonomske politike, sprejeti v času krize, ki so temeljili izključno na varčevanju, zniževanju plač, njihovem ne-usklajevanju z inflacijo in produktivnostjo, so se izkazali kot napačni, zaradi česar smo v Sloveniji beležili krizo z dvojnimi dnom, ta pa se je zaradi tega tudi podaljšala. Tudi okrevanje gospodarstva, visoka gospodarska rast in dvig dobičkov ni prinesel sprememb na tem področju. Neto čisti dobički gospodarskih družb so v letu 2017 znašali 3,6 mrd evrov in se glede na leto 2008 povišali za 118,6 %, glede na leto 2014 pa za 308 %. V zadnjih letih gospodarske rasti se tako krepijo zgolj dobički gospodarskih družb. Plače delavk in delavcev v Sloveniji pa po drugi strani še vedno ne sledijo rasti produktivnosti dela, plače delavcev in delavk se še vedno ne usklajujejo redno, tudi z inflacijo ne! V času krize sta se povečali socialna stiska in revščina, ki vztrajata tudi sedaj v času visoke gospodarske rasti. Bogati so na račun delavcev v zasebnem in javnem sektorju postali še bogatejši, srednji sloj izginja, delavstvo pa se bori za preživetje! Premoženje lastnikov se povečuje, delavci pa ostajajo revni!

Plače v Sloveniji so v primerjavi z ostalimi zahodnoevropskimi državami ne samo nižje v absolutnih vrednostih, ampak so nižje kot to dovoljuje gospodarski potencial in kot dovoljujejo ravni produktivnosti dela. Delež plač v BDP, kazalnik, ki kaže na to, kako se ustvarjeno bogastvo neke države porazdeljuje med delo in kapital, se v Sloveniji znižuje od leta 1995, kar nazorno kaže da se kapital krepi na račun dela. Slovenski delavec tako ob mizernem plačilu nameni večino svojega delovnega časa za ustvarjanje dobičkov.

Neoliberalno poudarjanje, da se zgolj z zniževanjem pravic delavcev, njihovih plač in fleksibilizacijo dela lahko povečuje konkurenčnost gospodarstva in zmanjšuje odhodke javnih financ je napačno in preživeto. Dosedanji koncept slovenskega razvoja, ki temelji na nizkih plačah je nesprejemljiv in preživet. Konkurenčnost bi morala temeljiti na nenehni inovativnosti, vlaganju v razvoj, ne pa na zniževanju stroškov dela in nizkih plačah delavcev.

V ZSSS predlagamo naslednje sistemske spremembe:

I. Minimalna plača

Minimalna plača v Sloveniji ne predstavlja dostojnega minimuma v plačni strukturi. V ZSSS in v KSS PERGAM si že vrsto let prizadevamo za ustrezno višini minimalne plače in izločitev dodatkov iz njene definicije, zato podpiramo sprejem Zakona o spremembah Zakona o minimalni plači, podpiramo izločitev dodatkov iz minimalne plače in določitev formule za njeno usklajevanje.

II. Spremembe na področju davkov in socialnih prispevkov

Pozivamo, da se pristopi k reformi na področju davkov in prispevkov. Potrebno je razbremeniti delo in povišati neto prejeme delavcev. Predlagamo, da se:

- razbremenijo plače, ki se v skladu z definicijo ILO uvrščajo v srednji razred t. j. bruto plače v višini od 80 % - 200 % mediane bruto plač;
- poviša splošna olajšava in tako določijo tudi nove višine splošne olajšave glede na višino letnega dohodka;
- poviša meja za upravičenost do najvišje olajšave v skladu z Zakonom o dohodnini
- z namenom nevtralnosti davčne reforme poviša stopnja davka na dohodek pravnih oseb.

III. Krepitev inšpekcijskega nadzora na trgu dela in davčnem področju

Opozarjamo, da je potrebno povečati število inšpektorjev ter povišati kazni za kršitelje, ki ne izplačujejo plač in prispevkov za socialno varnost. Prav tako je potrebno okrepiti število inšpektorjev na davčnem področju.

IV. Pokojnine in uskladitev odmernega odstotka,

Minimalne pokojnine za polno pokojninsko dobo naj se postopoma povišajo na dostojno raven in tudi s pomočjo rednega usklajevanja presežejo minimalne življenjske stroške. Odmerni odstotek za 40 let pokojninske dobe naj se postopoma poviša tako, da bo zagotavljal dostojne pokojnine.

V. Zagotovitev spremljanja ali se uresničuje načelo enakega plačila za enako delo ne glede na spol v praksi.

V Sloveniji se neenakost v plačah med moškimi in ženskami (t.im. plačna vrzel) povečuje in je v letu 2016, po podatkih Eurostata, znašala že 7.8 %. V javnem sektorju se plač po spolu sploh ne spremlja, tako da se analize ali zaposleni za enako delo prejmejo enako plačilo ne da izvesti. Študije so pokazale, da so v Sloveniji razlike največje prav na ravni delovnega mesta, ko primerjamo enako izobražene in izkušene moške in ženske, ki opravljajo enako delo pri istem delodajalcu. Pozivamo, da se v Zakon na področju dela in socialne varnosti določi, da se v evidenco zaposlenih delavcev, poleg obstoječih podatkov vpiše tudi spol, podobno tudi v Pravilnik o metodologiji za posredovanje in analizo podatkov o plačah, drugih izplačilih in številu zaposlenih v javnem sektorju, ki je sprejet na podlagi Zakona o sistemu plač v javnem sektorju. Tako za javni kot zasebni sektor je potrebno začeti redno spremljati ali se načelo enakega plačila za enako delo dejansko uresničuje v praksi.

Mag. Andreja Poje, l.r.
Izvršna sekretarka ZSSS

Jakob Počivavšek, l.r.
Predsednik KSS PERGAM

Lidija Jerkič, l.r.
Predsednica ZSSS